

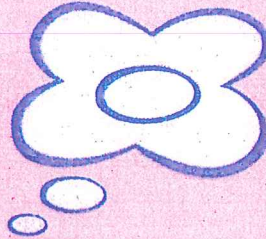
23-25 Eylül 2014

Vali Erol Çakır Öğretmenevi

KOCUKLAR Atasehir Kongresi

PROGRAM

kongre kurumsal ortakları

ana sponsor

sponsor

iletişim ve organizasyon
hizmeti sponsoru

CONSENSUS

Türkiye

Kongrest

II. GÜN CUMA

I. OTURUM

SALON 2 (Sabah)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ

09.30-09.45

Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi
Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ
Dr. Turgay GÜNDÜZ

09.45-10.00

İlköğretim Çağı Çocuklarımızı Bilime Nasıl Teşvik Etmeliyiz?
Prof. Dr. Cemil ÇELİK

10.00-10.15

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi İçin Temel Prensipler ve Kullanılan Teknikler
Zeynep Zennur IŞIK ERCAN

10.15-10.30

Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi
Yard. Doç. Dr. Tülin MALKOÇ

10.30-10.45

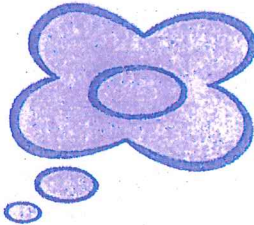
Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmenin Rolü
Prof. Dr. Nilgün METİN
Yard. Doç. Dr. H. Elif DAĞLIOĞLU

10.45-11.00

Tartışma

11.00-11.15

Ara

10

II. GÜN CUMA

II. OTURUM

SALON 2 (Sabah)

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ

11.15-11.30

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ve Satranç
Doç. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ
Sertaç DALKIRAN

11.30-11.45

Zeka Düzeyinin "İletişim Becerileri Eğitim Programı"ndan Yararlanma Düzeyine Etkisi
Dr. Hatice ERGİN

11.45-12.00

Okul Öncesi Çağdaki
Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimleri
Yard. Doç. Dr. H. Elif DAĞLIOĞLU

12.00-12.15

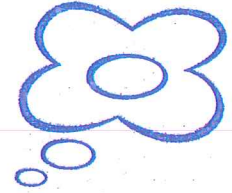
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilimsel Okur-Yazarlıklarının Tespiti Üzerinde Bir Araştırma
Murat GÖKDERE
Ahmet BACANAK
Salih ÇEPNİ

12.15-12.30

Tartışma

12.30-13.30

Yemek

11

bildiriler

Kitabı

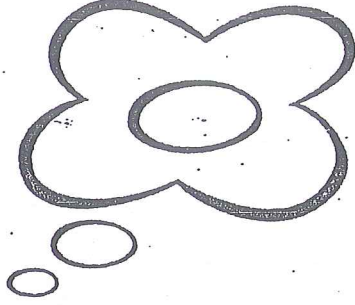

T. Türkiye

En Yetenekli Çocuklar

Kongresi

I. Türkiye
Üstün Yetenekli Çocuklar
Kongresi

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLAR BİLDİRİLER KİTABI

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu

Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili

Mustafa Ruhi Şirin

ÇOCUK VAKFI

YAYINLARI

Çocuk Vakfı Yayınları : 64

I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi : 2

Kapak Tasarımı: Cevdet Karal, Ender Çılgın

Tasarım: Ali Çiftçi

Tashih: Cemil Çiftçi

Baskı-cilt: ERKAM Matbaası

Baskı tarihi: 6 Eylül 2004

Birinci baskı: 1250 adet

ISBN 975-552-060-0

Çocuk Vakfı Yayınları

Zafer Sokak No: 17

34371 - Nişantaşı-İstanbul

Telefon: 0212 240 23 83 - 240 41 96

Belgegeçer: 0212 230 01 25

www.cocukvakfi.org.tr

elektronik posta: cocukvakfi@hotmail.com

ustunyetenek@cocukvakfi.org.tr

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİM TARİHİ

Osmanlı Devleti'nde Yüksek Bürokrasi İçin Üstün Yeteneklerin Tespiti ve Sarayda Özel Eğitim Süreci / Bülent Arı	21
Bir Türk Eğitim Geleneği Olarak Enderun'un Yeniden İnşası / Ahmet Emre Bilgili	31

İKİNCİ BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ve Satranç / Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili, Sertaç Dalkıran	49
1953-1993 Yılları Arasında Üstün Zekâlı Çocuklar Konusunda Alınan Kararlar, Çalışmalar ve Uygulamalar / Prof. Dr. Doğan Çağlar	61
Bilim Sanat Merkezleri'nin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler / Prof. Dr. Necate Baykoç Dönmez	69
Okul Öncesi Çağdaki Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi / Yrd. Doç. Dr. H. Elif Dağlıoğlu	75
Üstün Zekâlıların Eğitimi Projesi / Prof. Dr. Ümit Davaslıgil, Araş. Gör. Marilena Zeana	85
Üstün ve Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Bir Okul Modeli: TEVİTÖL / Meryem Doğan, Nurcan Tekcan, Fulya Cürebal	101
Zekâ Düzeyinin "İletişim Becerileri Eğitim Programı"ndan Yararlanma Düzeyine Etkisi / Dr. Hatice Ergin	107
Bireysel Dosyalama Tekniği (Potfolio) ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi / Dr. Murat Gökdere	121
Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi / Prof. Dr. Hayati Hökelekli, Dr. Turgay Gündüz	131

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi İçin Temel Prensipler ve Kullanılan Teknikler / Zeynep Zennur Işık-Ercan	145
Erken Çocukluk Eğitiminde Üstün Yetenekli Çocuklara "Kimlikli Bebekler" Çalışmasıyla Farklı Bir Bakış: Bir Uygulama Örneği "Deha Bebek" / Yard. Doç. Dr. Ebru Aktan Kerem, Emel Kınık	161
Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi / Yard. Doç. Dr. Tülin Malkoç	169
Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmenin Rolü / Prof. Dr. Nilgün Metin, Yrd. Doç. Dr. H. Elif Dağlıoğlu	179
Kaynaştırma Ortamında Üstün Zekalı Çocuğa Uygulanan Zenginleştirme Programı Hakkında Örnek Olay İncelemesi ve Programın Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma / Derya Tekbaş, Ayşegül Ataman	187
Türkiye'nin Merkezi (Eksen) Bir Güç Olmasında Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Üzerine Bir Tartışma / Prof. Dr. Necmettin Tozlu	201

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN ÖZELLİKLERİ, YETENEKLERİ VE SORUNLARI

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların (GLD) Değerlendirilmesinde Yeni Bir Bilişsel Yaklaşım: PASS Teorisi / Dr. Tamer Ergin	215
Atom-Modelleri ve Yapısı Konusunda Çoklu Zeka Kuramına Uygun Etkinlik Geliştirme Çalışması / Arş.Gör. Zeynep Bak, Dr. Murat Gökdere	229
Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubunda ve Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olan Çocukların Sosyodemografik Özellikler Bakımından İncelenmesi / Yard. Doç. Dr. H. Elif Dağlıoğlu	247
Yüksek Matematik Yeteneğinin Erken Kestirimi / Prof. Dr. Ümit Davaslıgil	263
Fen ve Genel Lise 10. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyi Bakımından Karşılaştırılması / Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu, Mustafa Otrar	285
Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik, Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı, Kontrol Odağı, Öz-Yeterlik ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi / Özlem Mısırlı Taşdemir, Prof. Dr. Yaşar Özbay	301
Farklı Lise Türlerinde Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin, Farklı ve Genel Yetenekleri İle Fizik Başarıları Arasındaki Farklılıklar / Mustafa Özdemir, Hayrettin Ergün, M. Ali Çorlu, Canan Savran	319
İki Kere Farklı: Üstün Yetenekli Olan Çocuklarda Özel Öğrenme Güçlüğü Sorunları / Doç. Dr. Oya Güngörmüş Özkardeş	333
Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesinde Yardımcı Yeni Bir Yaklaşım : Dabrowski'nin Aşırı, Duyarlılık Alanları / Dr. Buket Yakmacı Güzel	349

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÜSTÜN YETENEKLİLERİN AİLELERİ

- Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi / Uzm. Nevbahar Atabay 367
- Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi / Yrd. Doç. Dr. Müge Yılmaz, Reh. Öğr. Gülhan Yılan 379

BEŞİNCİ BÖLÜM
ÜSTÜN YETENEKLİLERE REHBERLİK

- Bebeklik ve Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocukların ve Ailelerinin Yönlendirilmesi / Prof. Dr. Necate Baykoç Dönmez, Araş. Gör. Z. Şebnem Kurt 393
- Üstün Yetenekli Öğrencilerin İhtiyaçlarını Karşılama Yönelik Gerçeklik Terapisi Temelli Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Modeli / Dr. Mehmet Palancı .. 401
- Üstün Yetenekli Ergenlerle Psikolojik Danışmanlık : Bir Çalışma Yöntemi Önerisi / Dr. Alper Şahin 417

ALTINCI BÖLÜM
YARATICILIK

- Yaratıcılık ve (De/Hb) Kişilik Özellikleri Koşutluğunun Üstün Yetenekli Çocukların Teşhisi ve Gelişiminde Değerlendirilmesi / Arş. Gör. Mehtap Kodaman 429
- Çocukların Yaratıcı Fikir Geliştirmelerinde Beyin Fırtınasının Etkisi / Araş. Gör. Aysun Öztuna, Prof. Dr. Ayla Gürdal 441
- Çoklu Üstün Yeteneklilerde Duygusal, Sosyal, Ahlaki Gelişim ve Yaratıcılık : Bir Vak'a Çalışması / Öğr. Gör. Dr. Nalan Yılmaz 457

Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi

Tülin MALKOÇ*

ÖZET

Çağdaşlaşmanın önemli ölçütlerinden biri toplumun özel eğitime verdiği önemle ölçülmektedir. Gün geçtikçe karmaşıklaşan ve büyüyen dünyamızda farklı bir statüye sahip olan ve diğer insanlara göre doğuştan sahip oldukları bazı özellikleriyle, kendilerini farklı kılan üstün yetenekli insanların özel eğitime ihtiyacı vardır. Sürekli arttırdıkları enerji ile farklı öğrenme, düşünme, algılama ve beceri ile kendilerini belli eden bu kişiler için, aile içi davranışlar, eğitim kurumlarındaki uygulanacak eğitim programları nasıl olmalıdır? Geleceğin akademisyenlerini, sanatçılarını, düşünce adamlarını, liderlerini v.b. yetiştirirken izleyeceğimiz yol ne olmalıdır? Üstün yetenekli bireylerin, kendilerine en uygun ortamın hazırlanması, uygun yöntemler ve eğitim programları ile var olan kapasitelerinin en üst düzeyde kullanabilmeleri sağlanmalıdır.

Örneğin, piyanist olarak olağanüstü yönlerini tüm dünyaya kabul ettiren, dünyada eşine ender rastlanır bir belleğe ve absolut bir kulağa sahip olan, henüz altı aylıkken ninnileri tekrarlayabilen, iki yaşındayken de iki parmakla piyano çalabilen İdil BİRET, 1948 yılında "İdil BİRET-Sunâ KAN Kanunu" olarak bilinen özel çıkarılmış bir kanun ile Paris Konservatuarına, eğitim almak üzere gönderilmiştir.

1. GİRİŞ

1.1. Üstün Yetenek

1.Özel Eğitim Konseyinde üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekleri açısından yaşlıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun, uz-

* Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi.

manları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgi ve yeteneklerinin doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duyan gruptur, şeklinde tanımlanmıştır (I. Özel Eğitim Konseyi, 1991: 289-303).

Yapılan araştırmalarda üstün yetenekli çocukların altı alanda başarılarının farklılığı belirlenmiştir:

1. Yüksek zekâ seviyesi, zihinsel yeteneğini farklı kullanabilme
2. Düşüncelerini geliştirme, üretkenliğini ve yaratıcı yeteneğini farklı kullanabilme
3. Akademik yeteneğini özelleştirme
4. Sanatsal alanda, görsel-işitsel ve gösteri sanatlarında yeteneğini farklı kullanabilme
5. Psiko-motor yeteneklerini kullanmada yüksek performans gösterme
6. Liderlik kabiliyetini sosyal süreçler içerisinde farklı kullanabilme

Bir diğer araştırmada ise beyin fonksiyonlarının yüksek düzeyde ve hızlı olarak çalışmasından ortaya çıkan, toplumun %5'inde rastlanan üstün yetenek ve hüner özelliği karakteristik olarak dört ana grupta incelenmiştir (<http://web.islamisite.com>, 22.04.2004):

1. Düşünme boyutu
2. Duygusal boyutu
3. Fiziksel ve fizikötesi boyutu
4. Sosyal boyutu

Üstün yetenek, doğuştan gelen bir özellik olup okul öncesi dönemde hatta bebeklik döneminde çocuğun davranışlarında, öğrenme hızında, yüksek düzeydeki motivasyonunda, yaratıcılığında, farklı düzeydeki üretkenliğinde v.b. davranışlarında kendini gösterir. Büyüdükçe dünyaya bakış açısındaki önem, yaşam felsefesi ve çağdaş düşünce yapısı onun diğer insanlardan ne derece farklı olduğunu ortaya koyar. Çocuğun yeteneğinin biçimlendiği alanlar farklı olup özel eğitim ortamlarını gerektirir. Bu alanlar sanat ortamları, sosyal alanlar, bilimsel alanlar, teknik alanlar olarak ayrılabilir.

Genellikle üstün yetenekli ve üstün zekâyâ sahip çocukların, yaşamlarının ilk yıllarından itibaren gelişim aşamalarına, normal gelişim standartları gösterenlere göre daha hızlı ulaştıkları vurgulanmaktadır. Ancak üstün yeteneklilik tiplerine göre, bu hızlı ilerleme özelliği değişebilir, özel bir alanda yetenekli olan çocuğun tüm gelişim alanlarında hızlı olması beklenmemelidir. Örneğin görsel sanatlar alanında üstün yetenekli olan çocuk, sadece bu alanda yaştlarından üstün olma özelliği göstermekle birlikte, diğer gelişim alanlarında standart gelişim ritmi izle-

yebilir (Ersoy ve Avcı 2001:129). Dolayısıyla öncelikle üstün zekâ ve yet hip çocukların tespit edilmesi ve yetenek alanlarının belirlenmesi gere kurt, 22.04.2004).

1.2. Müzik Eğitimi

Müzik eğitim, "bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli davranışlar kazandırma" ya da "bireyin müziksel davranışında kendi yaş luyula amaçlı belirli değişiklikler oluşturma" sürecidir. Müziğin eğitimsel reysel, toplumsal, kültür ve ekonomik işlevlerinin düzenli, etkili, verimli lı bir biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı davranışlar geliştirmeye dönük öğrenme-öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsa (1994: 31).

Müzik eğitimi almak isteyen bireyler istedikleri eğitim doğrultusunda bir süreç içerisinde kendilerini hazırlarlar. Belli bir müziksel yaşantı temel o temel doğrultusunda bir plan ve program yapılarak belirli hedeflere ula çalışılır. Müziğin insan hayatındaki rolü ve mesleki olarak da eğitimsel san. teliği düşünülürse, birey çevresi özellikle müziksel çevresi ile daha bilinçli li bir iletişim kurar. Müziksel davranış kazandırma ve müziksel davranış d. ği oluşturma sürecinde müzik eğitimi bireye olumlu birçok nitelik kazanc

2. BİLGİ, BULGU, DÜŞÜNCE VE YORUMLAR

Bireyin müziksel özellikleri genellikle çocukluk döneminin ilk yıllarında dini belli eder. Bilhassa müziksel yeteneğinde farklılık olan çocuklarda, be döneminde müziksel oluşum, gelişim, değişim ve biçimlenmenin erkende ladiğı bilinmektedir. Özel müziksel kıyıdanmalar, hızlı bir gelişim içersinde dini gösterir. Çocuğu diğer çocuklardan ayırt eden bir konuma yerleştirir.

Müziksel açıdan farklılık gösteren çocuğu, öncelikle ailesi ve yakın ç farkeder. Doğduğu andan itibaren söylenen ninnileri, dinletilen müzikleri : ayırteci ve kabullenici özelliğiyle minicik beynine yerleştiren bebek, üç -dç şına geldiğinde de ezgileri rahatlıkla ifade edebilir ve unutmaz. Müziğe kar teneği normalin üstünde olan çocuk, 3-4 yaşında müzik aleti çalabilir ve ku li ritm tutabilir.

Müzik yeteneği çocuğun yapısında beliriyor ve diğer yaş çocuklarına farklılık kazanıyorsa çocuğu tanımlamak zor olmaz. Müzik yeteneği normali tünde veya çok daha ileri seviyede olarak gözlemlenebilir. Küçük yaşda her

müzik aletini çalabilen, ritm duygusu son derece gelişmiş, olağanüstü bir kulak duyumuna sahip, ses dinleme-ayırt etme- seçme özelliğine sahip, beden dilini çok iyi kullanabilen, müziksel oyunlarda farklılığını gösterebilen bir çocukta, olağanüstü bir yeteneğin bulunduğu aşıkardır.

Yaşantısı incelendiğinde Alman Besteci Johann Sebastian Bach'ın henüz 5-6 aylıkken org ve piyanoya ilgi duyduğu ve yürüme döneminde de piyano eğitimi-ne başladığı bilinir. Bir diğer üstün yetenekli besteci A. Mozart'ın yaşantısı incelendiğinde de hem doğuştan üstün bir yeteneğin oluşumu hem de mükemmel yaratıcılık özelliği, farklı müzik anlayışı ve müzik niteliği göze çarpmaktadır.

Ünlü düşünür Goethe, Mozart'ın yeteneği ve müziği hakkında "Tanrı ve doğanın yüzüyle karşımıza çıkan, dolayısıyla kalıcı ve sürekli olan eylemleri doğuran üretici gücün dışında nedir üstün yetenek? Mozart'ın bütün besteleri işte bu nitelikleri taşır; onlarda kuşaktan kuşağa etkili olan ve yakın bir zamanda tüketecek gibi gözükmeyen yaratıcı bir güç var" demiştir (Ertong, 22.04.2004).

O halde müzik yeteneğinden daha farklı olarak ortaya çıkan müzikteki üstün yeteneklilik ne demektir?

Bazı kişiler müzik yeteneğini duyarlılık, ses yüksekliklerini ayırt etme, belleğe alma, yeniden tanıma, ritim duygusu, ve müzikal işitme olarak tarif ederler. Bazı kişilere göre ise ritim duygusu, bölgesel işitme, aynı anda tınlayan iki ve daha çok sesi algılayıp çözümleme, duyduğunu söyleme-çalma ve yaratıcı tasarımıdır (Uçan, 1994: 16). Müzikteki üstün yeteneklilik ise bu söylenenlerin çok üstünde olan ve daha ayrıntılı ifadeleri kapsayan özel bir durumdur. Algılayıcı yetenek, yorumlayıcı ve yaratıcı yetenek çok üst boyutlarda gelişme göstermektedir.

Üstün yetenekli çocuklar için tanımlanan vasıflar, müziksel açıdan düşünüldüğünde;

1. Hızlı ve kolay öğrendikleri için, nota yazımında çabukturlar.
2. Ritm duyguları ve hareket yetenekleri fazlasıyla gelişmiştir.
3. Duydukları melodileri kolay hatırlar ve tekrarlama gücüne sahiptirler.
4. Kavramlar arası ilişkileri tespit etme ve detayları rahatlıkla gözleme kabiliyetlerinden dolayı, notaları belleklerine çok kısa zamanda yerleştirirler ve notalarla, nüanslar arasında hemen bağlantı kurarlar.
5. Dikkat bellekleri her zaman çok açık ve çok iyi gözlemci olduklarından, notaları bestecinin kendi kişisel özellikleri ve yazılan zamanın özelliklerine uygun olarak detaylayabilir ve eserler arasında kıyaslama yapabilirler.
6. Merak seviyeleri üst noktalarda olduğu için, bir esere ait bütün bilgileri hemen kavrayabilirler.

7. Hayalleri güçlü olduğu için, farklı enstrümanlar için eserler yazabilirler.
 8. Müzik yeteneği olan ve geliştirilebilen diğer insanlara kıyasla göz önündedirler ve başarıları mutlaktır.
 9. Çalışmalarında hızlı düşünme, çabuk sonuca varma, hızlı ilerleme sözkonusudur.
 10. Küçük yaşta beliren bir idealizm sözkonusudur.
 11. Yüksek bir konsantrasyon kabiliyeti, ciddiye çalışmalarında çok önemlidir.
 12. Farklılık arayışı içerisinde olduklarından orijinal besteler yapabilme gücüne ve yeteneğine sahiptirler.
 13. Matematiksel düşünme yetenekleri gelişmiş olduğu için ustalıkla enstrüman çalabilirler.
 14. Müzikal aktivitelerle yaşamak, sürekli arayış içerisinde olmak, onlar için kaçınılmazdır.
 15. Duygu ve deneyimlerini enstrümanına aktarma, vücut dilini kullanabilmede çok başarılıdırlar.
 16. Müzik sanatı ile diğer sanat dalları arasında farklı bir iletişim kurabilme, bilgilendirme gücüne sahiptirler.
- v.b.

Üstün yetenekli çocukların müzik yeteneklerinin doğru anlaşılıp doğru tanımlanması, çocuğa verilecek olan müzik eğitiminin iyi planlanması ve saptanan hedefler doğrultusunda sağlıklı yürütülmesi çok önemlidir. Bu nedenle aile, eğitim kurumu çocuğun hayatında daha farklı bir önem taşımaktadır.

Üstün yetenekli bireyin var olan kapasitesini iyi bir şekilde değerlendirilebilmesi için, bireyin kapsamlı bir değerlendirilme sürecinden geçirilmesi gerekmektedir (Ömeroğlu, 1993; Moore, 1992; Stile, 1996). Bu süreçte, disiplinler arası bir yaklaşımın ve bir çok değerlendirme aracının bir arada kullanılması kaçınılmazdır. Disiplinler arası yaklaşımda bir değerlendirme ekibinin kurulması şarttır. Bu ekiple yer alanlar; öğretmen, ebeveyn, ilgili uzmanlardır (Ersoy ve Avcı, 2001:134).

2.1. Aile

Anne-babalar çocuklarındaki farklı yeteneği farkeder ve koşullarını çocuklarına göre yönlendirirse, çocuktaki üstün yetenek gelişir ve kendini gösterir. Yeteneğinin fark edildiği alanda çocuğunu motive eder, sabırla dinler ve yardımcı olmaya çalışırsa çocuğunu kazanır. Aksi takdirde ilgisizlik, hor görülme, baskı gör-

me, yeteneğinin anlaşılmayıp farklı davranış içersinde bulunulması, çocuktaki yeteneği köreltir.

Aile çocuğunun müziğe karşı olan yeteneğinde farklılık gözlemlediğinde; ona destek olmalı, sosyal yaşantılarını, eğitim koşullarını ona göre düzenlemelidir. Çünkü bu çocuklar, hızlı ve farklı bir gelişim içersinde oldukları için zamanı iyi kullanmak gereklidir. Hem akademik hayatı, hemde sanatsal gelişimi çok iyi planlamalıdır.

Devlet sanatçımız, virtüöz kemancımız Suna KAN beş yaşındayken babası ile çalışmaya başlamış, kendindeki özel yeteneği sayesinde 1948 de adına çıkan yasa ile Paris Konservatuarına eğitime gönderilmiştir.

2.2 Eğitim programları

Eğitim programı; çocukların yöneldiği müzik alanına cevap verecek nitelikte olmalı ve özel çalışma alanını destekleyici programlarla donatılmalıdır. Ayrıca çalışmalar, hem bireysel hem de toplu çalışmalara uygun olarak düzenlenmelidir. Günün teknolojisinin getirmiş olduğu gelişmelerden en iyi şekilde yararlanılmalıdır. Dolayısıyla; üstün yetenekli bir çocuğun, yeteneklerinin gelişimini desteklemek için; öncelikle onun yaşlarından farklı bir gelişim gösterdiğini kabullenmek; farklı düşünce yapısının getirdiği davranışlara saygı duymak, yöneldiği alanda özel eğitim programları sunmak, özel sınıflarda hatta üstün yetenekli çocuklar için eğitim veren okullara yönlendirmek gereklidir.

Eğitim etkinliklerinin amacı bireyin potansiyelini maksimum düzeye çıkarmaktır. Böylece birey kendini gerçekleştirebilir. Üstün yetenekliler ise kendilerine sunulanları olduğu gibi kabul etmeyip inceleyen ve sorunlara yeni çözüm yolları bulan kişilerdir. Yeni eğitim yöntemlerinin denenmesi ve yaratıcılığa dönük programlar hazırlanması, erken çocukluk döneminde üstün yetenekli çocukların farklı deneyimler geçirmesine yardımcı olur. Sözü edilen eğitim yöntemlerinden biri sürece ve keşfedici düzeye yönelik öğrenmeyi gerçekleştiren ve okul öncesi eğitimde çocukların eğitiminde kullanılan yaratıcı dramadır (Ömeroğlu: 1992: 180).

Üstün yetenekli bir çocuğun yetişmesindeki kilit nokta saygıdır; farklılığına saygı, fikirlerine saygı, hayellerine saygı. Kabiliyetlerin yeşermesi için özel müfredatlar, hususi yazılımlar ve spesifik programlar yanında huzurlu, emin ve sıcak bir aile ve okul ortamı da gereklidir (Alan, 22.04.2004).

Sonuç olarak;

Üstün yetenekli çocukların ileride önemli roller oynayacak yetişkinler haline getirilebilmesi için önce; onların erken yaşta keşfedilmesi, doğru tanı konulması

gerekmektedir. Bu çocukların bazıları üstün gelişimleri ve başarıları ile kendilerini daha kolay tanınabilir hale getirmektedir. Fakat, bazılarının yetenekleri çeşitli nedenlerden ötürü gizli kalmaktadır. Gerçekten üstün olan yeteneklerini bir türlü ortaya koyamamışlardır. Her toplumun her kuşağında böyle gizli kalmış, keşfedilmeden eriyip gitmiş pek çok yetenekli birey bulunmaktadır. Sosyal ekonomik ve kültürel düzeyi düşük ailelerde, azınlık gruplarında, okula gidememiş ya da çok erken ayrılmak zorunda kalmış olanlarda, üstün yeteneklilerin fark edilmesi daha güç olmaktadır. Hatta okula devam edenler arasında farkına varılmayıp tersine kanırlarla damgalanmış, gerçek yetenekleri sonradan ortaya çıkmış olanlar bulunmaktadır. Galton, Churchill, Edison bu gruba verilecek en önemli örneklerdendir. (Özsoy ve ark. 1989:144-171).

Ünlü tenor Caruso insan ırtlağının sanatta ulaşabildiği en üst seviyeyi kullananlardandı. Sesini denetim altına alabilen, en güç pasajları çok rahatlıkla yapabilen, sesinin sınırlarını zorlayabilen bir sanatçıydı. Fakat Caruso da küçük yaşta değerlendirilemeyen, sonradan farkedilen sanatçılardandı.

3. ÖNERİLER

- Çağdaşlaşmanın en önemli aracı olan sanat kültür ve bilime yatırım yapılması yeni dünyalar yeni ufuklar açılması gerekmektedir. Bu nedenle aile ve eğitimciler tarafından keşfedilen müzik alanındaki üstün yetenekli çocuklar için yeteneğinin yönlendirileceği okullar araştırılmalı, özel alan eğitimcileri ile işbirliği içinde çalışmalar yapılmalıdır. Öncelikle okul öncesi kurumlarda müziğe yeteneği farklılık gösteren çocuklar için, öğrencilere ait, özel formlar doldurulmalı, öğrenilmesi gerekli bütün bilgiler bu formlarda yer almalıdır. (bebeklik dönemi bilgileri, aile tanıtımına ait bilgiler, sosyo-ekonomik durum, yaşadığı bölge ve kültürel durum, çocuğun üstün yeteneğinin belirlendiği alan dışındaki diğer alanlardaki becerilerine ait bilgiler) Bu bilgiler sayesinde çocuğun eğitimi özelleştirilmeli.

- Müzik alanında üstün yetenekli olan çocuğun zekâ gelişimi bu alanda farklı ilerlerken, bazı becerileri de yaşına uygun olacaktır. Bu beceriler aileler tarafından geri kalma olarak yorumlanmamalı ve diğer becerileri gelişsin diye, çocuğa baskı yapılmamalıdır.

- Çoğu zaman çocuğun yeteneğinin aile tarafından farkedilmemesi veya farkedilse bile önemsenmemesi çocuktaki potansiyeli köreltebilir. Bu yüzden ilkokul I. kademe eğitimi sonunda sınıf öğretmenleri tarafından müzik yeteneği farklı olarak gözlemlenen öğrencilere, müzik yeteneğini belirleyici test uygulanmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özel yetenekleri seçici-uz-

evvel- aile
ortak

man kişilerden oluşan bir kadro ile yapılacak özel proje çalışması uygulamaya konulmalıdır.

- Ayrıca üstün yetenekli gençlerin müzik alanında, erken yaşta keşfedilmesi için, nitelikli eğitimcilerle birlikte aile içi eğitim programları, okul -aile ortak çalışma programları, Tv programlarında eğitici-öğretici programlar, belediyelerin desteklediği özel çalışma gruplarının özel gönüllü eğitimcilerin desteği ile yapılacak üstün çocukları keşfetme, tarama ve belirleme çalışmaları yapılmalıdır.
- Müzik alanında üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde görev alacak eğitimcilerde özel alan öğretmenleri olmalıdır. Çünkü öğretmenin yetenekleri ve duygusallığı öğrencinin yetenekleri ve duygusallığı ile örtüşmelidir. Aynı bakış açısı, aynı ruhsal birliktelik, üretme ve yaratma sürecinde gerekmektedir. Öğretmenin pedagoji alanındaki tecrübesi, sonuç alıncaya kadar göstereceği farklı öğrenme yöntemleri, öğrenme hedeflerini geliştirir.
- Müzik alanında üstün yeteneği olan öğrencilerin okudukları okullar konservatuvarlar veya müzik liseleri değil ise, bu çocuklar için okul yönetiminin belirleyeceği saatler içerisinde, yine okulun dışardan sağlayabileceği ücretli müzik eğitimcileri ile birlikte ders programları, ders içi çalışmaları daha zenginleştirilerek özel alan çalışması olarak onlara sunulmalıdır. Bu çalışmalarda yapılacak müzik eğitim programları çocukların yetenek düzeylerine, üretkenliklerine cevap verebilecek nitelikte, çeşitlilikte olmalıdır.
- Üstün yeteneklilerin küçük yaştan itibaren keşfedilmesi, yeteneklerin özel yöntemlerle geliştirilmesi, eğitimini yeteneğine göre yönlendirilmesi için gerekli testler bulunmaktadır. Yaşa ve seviyeye göre hazırlanacak testlerle müzik alanında üstün yetenekler ortaya çıkarılmalıdır.
- Müzik alanındaki özel yeteneği belirlenmiş çocukların buldukları bölgelerdeki konservatuarlara, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri kapsamındaki müzik bölümlerine gönderilmesi gerekmektedir. Bu okullarda da yine uygulamadaki eğitim programlarının haricinde öğrenciye göre yeni programların, özel eğitimin yapılması gerekmektedir. Üstün yeteneği belirlenmiş olan bu gençlerin buldukları kurumlarda eğitim programları onlara göre düzenlenemiyorsa ve yeterli eğitim kadrosu yoksa devlet desteği ile özel alan çalışmaları yaptırılmalıdır. 1948'de çıkarılan yasadan sonra araştırma yapıldığında devletin çok az sayıda müzik alanında üstün yetenekli gençleri yurt dışına gönderdiği gözlemlenebilir. Daha çok özel burslarla, aile destekleriyle bireyler eğitimlerini tamamlamaktadırlar. Fazıl SAY, Hüseyin SERMET, Güher-Süher PEKİNEL v.b. örnek olarak verilebilir.

KAYNAKLAR

- I. Özel Eğitim Konseyi. (1991). *Üstün Yetenekliler ve Eğitimleri Komisyonu Raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yay. s:221-246
- ALAN, Yusuf. (22.04.2004). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi*. <http://www.geocities.com/anatoliaxx/ustunyet.htm>
- ERSOY, Özlem ve AVCI, Neslihan. (2001). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri: Özel Eğitim*. Ankara: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Tic. A.Ş.
- ERTONG, Ümit. (22.04.2004). *Mozart'ın Müzik Anlayışı ve Müziğinin Özellikleri*. <http://historicalsense.com/Archive/Mozart3.htm>
- <http://web.islamisite.com>. (22.04.2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. <http://web.islamisite.com/modules.php?name=News&file=article&sid=816>
- KARAKURT, Bilal. (22.04.2004). *Sınıf Yönetiminde Üstün Zekâ ve yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu*. http://egitirim.inonu.edu.tr/Bilal_ustun_yetenek.htm
- MOORE, A.D. (1992). *Gifted and Talented Children and Youth. Expectationalities in Children an Youth*. Editör: Lyndal Mc Bullock. U.S.A: Allyn and Bacon Inc. s420-448.
- ÖMEROĞLU, Esra. (1993). *Okul Öncesinde Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimi*. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ankara: Ya-Pa Yayın Paz. Ltd. s115-120.
- ÖMEROĞLU, Esra. (1995). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim İhtiyaçlarının Karşılanmasında Yaratıcı Dramanın Yeri*. 1992 Ankara Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı I.Ulusal Özel Eğitim Kongresi. İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- ÖZSOY, Y.; ÖZYÜREK, M; ERİPEK, S. (1989). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*. 2. Baskı. Ankara: Karatepe Yayınları. s144-171.
- STILE, SW. (1996) *Early Childhood Education of Children Who Are Gifted. Early Intervention/Early Childhood Special Education Recommended Practices*. Ed: Samuel L. ODOM, Mary E. McLEAN. Texas: PRO-ED Inc. s.310.
- UÇAN, Ali. (1994). *Müzik Eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sayın Yard. Doç. Dr. Tülin Halis

23-25 Eylül 2004 tarihlerinde

Milli Eğitim Bakanlığı,

Marmara Üniversitesi ve Çocuk Vakfı

İşbirliğinde, İstanbul'da gerçekleştirilen

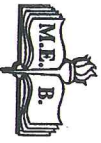
1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi'ne

sunduğunuz bildiri ile

Katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Muhtata Ruhi Şirin
Çocuk Vakfı Başkanı
Kongre Sorcusu

Allı Haydar Sıdıroğlu
MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve
Danışma Hizmetleri Genel Müdürü

Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu
M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Bölümü Başkanı
Kongre Başkanı

1 Türkiye
Kongresi

